

Keemia sisseastumiseksami näidistöö

1. Milline on **põhiline** osakestevahelise sideme tüüp, mis katkeb järgmistes protsessides? (Valige loetelust õige sideme tüüp ning kirjutage kastikesse selle number.)

- a) Keedusoola kristallide peenestamisel   d) Väevli põlemisel
- b) Vee aurustumisel   e) Joodi lahustumisel eetris
- c) Naatriumi tüki lõikamisel

Täidab
hindaja

10p

Sidemetüübid:

1. Metalliline side   4. Molekulidevahelised jõud
2. Vesinikside   5. Polaarne kovalentne side
3. Iooniline side   6. Mittepolaarne kovalentne side

2. Kuidas muutuvad reaktsiooni $\text{NH}_4\text{Cl}(t) \xrightleftharpoons{t^\circ} \text{NH}_3(g) + \text{HCl}(g)$ ($\Delta H > 0$) tasakaal ja **pärisuunalise** (vasakult paremale) reaktsiooni kiirus järgmiste tegurite toimetel (märkige õigetesse lahtritesse ristike)?

Tegur	Tasakaal			Kiirus (pärisuunas)		
	ei nihku	nihkub vasakule	nihkub paremale	kahaneb	kasvab	ei muutub
NH ₄ Cl peenestamine						
NH ₃ eemaldamine						
HCl lisamine						
Temperatuuri alandamine						
Rõhu alandamine						

10p

3. Kirjutage järgmistesse reaktsioonivõrranditesse sobivate **lähteainete või saaduste valemid** ja tasakaalustage reaktsioonivõrrandid. (Tähis (l) näitab, et aine on vesilahuses.)

- a) $\text{HCl}(l) + \text{Fe} \rightarrow$ _____
- b) _____ $\rightarrow \text{NaOH}(l) + \text{H}_2\uparrow$
- c) $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2(l) + \text{HNO}_3(l) \rightarrow$ _____
- d) _____ $\rightarrow \text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2\downarrow + \text{H}_2\text{O}$
- e) $\text{CuSO}_4(l) + \text{Zn} \rightarrow$ _____

15p

4. Millised järgmistest ainetest võivad omavahel (kahekaupa) vesilahuses reageerida?

- vesinikkloriidhape
- kaaliumnitraat
- hõbenitraat
- naatriumsulfiid

Kirjutage (ja tasakaalustage) kolme võimaliku nendevahelise reaktsiooni võrrandid (**nii molekulaarsed kui ka lühikesed ioonvõrrandid**).

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____
_____

5. A. Arvutage hapniku aatomite hulk (moolides)

a) $44,8 \text{ dm}^3$ gaasilises lämmastikdioksiidis (n.t).

b) 426 g alumiiniumnitraadis.

Vastus: a) Lämmastikdioksiidis on _____ mooli hapnikku.

b) Alumiiniumnitraadis on _____ mooli hapnikku.

B. Kumb sisaldab **vähem** hapnikku, kas 1 mol lämmastikdioksiidi või 1 mol alumiiniumnitraati?
(tõmmake õigele vastusele joon alla)

Põhjendage oma vastust:

Täidab
hindaja

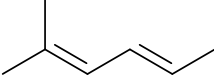
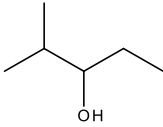
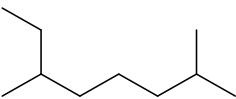
12p

5p

2p

6. A. a) Täidke tabel

Täidab
hindaja

Nr.	Aine nimetus	Struktuurivalem	Aineklass	Vesinik- side
1.	2-aminobutaan			☐
2.				☐
3.			karboksüülhape	☐
4.	pentanaal			☐
5.				☐
6.			aminohape	☐
7.	kaaliumbutanaat			☐
8.				☐
9.			areen	☐
10.			halogenoalkaan	☐

15p

b) Millis(t)es tabelis toodud ainetest esinevad vesiniksidemed (*märkige tabeli viimasesse veergu „+“*)?

B) Valige tabelist kaks vesiniksidet moodustavat ainet ja kujutage struktuurivalemitega vesiniksideme teket:

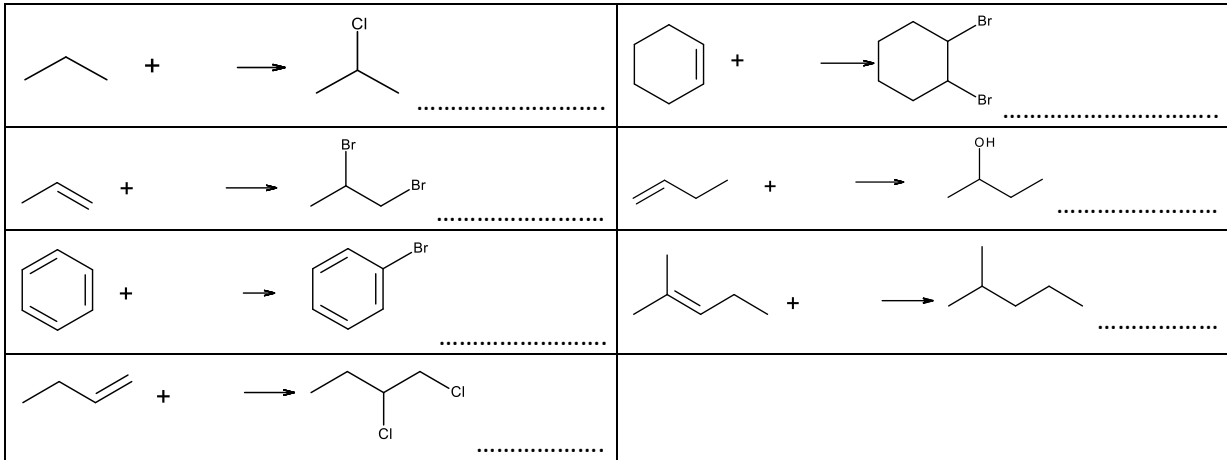
a) ühe aine korral selle molekulide vahel,

b) teise aine korral vesiniksidet veega.

6p

7. Valige alltoodud loetelust õiged lähteained ja tingimused (sulgudes) järgmiste ainete saamiseks. Lisage punktiirile täiendav produkt (kui tekib)

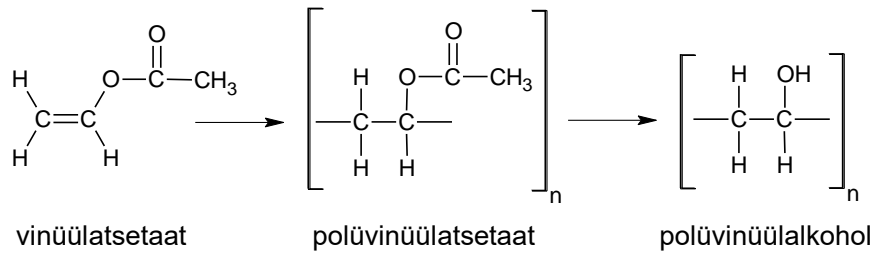
Täidab
hindaja

7p

Lähteained: Br₂ (+ FeBr₃), Cl₂ (+ kiirgus), Br₂, H₂O (+ H⁺), Cl₂, H₂ (+ kat).

8. Polüetenool (polüvinüülalkohol) on vees lahustuv polümeer. Üheks polüvinüülalkoholi valmistamise lähteaineks on etenüületanaat (vinüületsetaat).

A. Valige alltoodute hulgast reaktsioonitüüp, mille abil on võimalik saada vinüületsetaadist polüvinüületsetaati, ning tõmmake sellele joon alla.

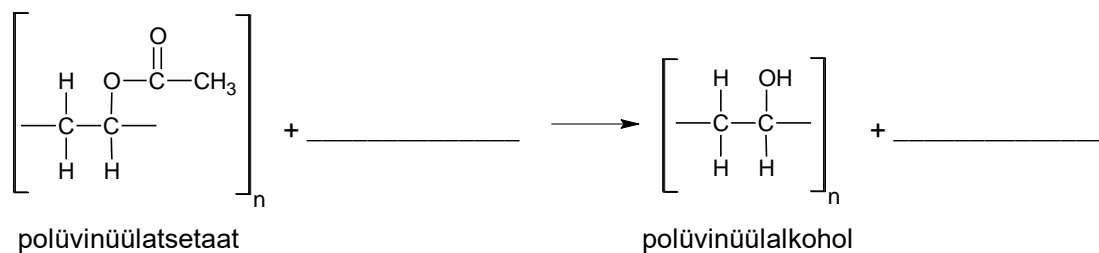
Reaktsioonitüübid:

1) neutralisatsioon	4) dehüdrogeenimine
2) polükondensatsioon	5) hüdrolyüs
3) polümeerisatsioon	6) dehüdraatimine

4p

B. Kirjutage polüvinüületsetaadist polüvinüülalkoholi saamise reaktsioonivõrrand.

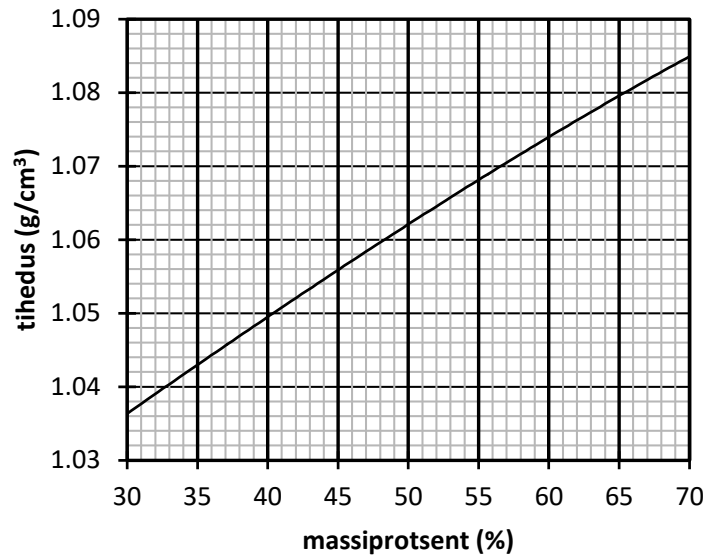

Millist tüüpi reaktsioon see on? (Kirjutage lünka õige reaktsioonitüübi number ülesande A. osast.) _____

9. Etüleenglükooli (etaan-1,2-diool) kasutatakse jahutussegudes ja antifriisides selle vesilahuse madala külmumistemperatuuri tõttu. Näiteks külmub etüleenglükooli 35%-line vesilahus temperatuuril $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Täidab
hindaja

A. Arvutage, mitu mooli etüleenglükooli sisaldab 1 dm^3 värsket antifriisi (s.t leidke etüleenglükooli 35%-lise lahuse molaarne kontsentratsioon). Etüleenglükooli vesilahuse tiheduse sõltuvus massiprotsendist on toodud graafikul.

5p

B. Arvutage etüleenglükooli massiprotsent jahutusvedelikus pärast seda, kui kasutamise käigus oli 1 dm^3 ülesande A osas toodud jahutusvedelikust aurustunud 120 cm^3 vett.

2p

Vastus: A. 1 dm^3 värsket antifriisi sisaldab _____ mooli etüleenglükooli.

B. Kasutatud jahutusvedelikus oli etüleenglükooli massiprotsent _____.

10. 15,0 mooli tetrafosfordekaoksiidi (P_4O_{10}) pandi reageerima 1,8 kg veega. Vett oli võrreldes tetrafosfordekaoksiidiga liias.

A. a) Kirjutage toimunud reaktsiooni võrrand ja arvutage, mitu mooli fosforhapet tekkis reaktsioonis, kui 12% P_4O_{10} hajus laiali ilma reaktsiooni astumata.

Täidab
hindaja

4p

b) Arvutage reaktsiooni saagiseprotsent.

B. Arvutage, mitu mooli vett jäi reageerimata?

3p

Vastus: A. a) Saadust tekkis _____ mooli.

b) Reaktsiooni saagiseprotsent oli _____.

B. Vett jäi reageerimata _____ mooli.